

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ НАСЛІДКИ ГІБРИДНОЇ ВІЙНИ НА СХОДІ УКРАЇНИ**О. В. Варганова**Східноукраїнський національний університет імені Володимира Даля
пр. Радянський, 59А, м. Сєвєродонецьк, 93406, Україна. E-mail: Elena_vartanova@mail.ru

Розглянуто сутність гібридної війни, яка відбувається на сході України. Зазначено, що одним із проявів гібридної війни є консциєнтальна війна, яка знаходить вияв як боротьба на ураження свідомості суспільства. Визначено та угруповано соціально-економічні наслідки гібридної війни на сході України. Встановлено, що 20% промислового потенціалу України знаходиться на окупованих територіях. Визначено політичні, юридичні, економічні та соціальні бар'єри для функціонування промислових підприємств окупованого Донбасу. Розглянуто стан основних промислових підприємств Луганської області, за результатами аналізу встановлено, що значна кількість промислових підприємств на сході України призупинили або припинили своє функціонування, працюють за правилами, що визначаються окупантом. Констатовано, що промисловий потенціал окупованої частини Донбасу є практично втраченим.

Ключові слова: гібридна війна, Донбас, консциєнтальна війна, наслідки, промисловий потенціал.**СОЦИАЛЬНО-ЭКОНОМИЧЕСКИЕ ПОСЛЕДСТВИЯ ГИБРИДНОЙ ВОЙНЫ НА ВОСТОКЕ УКРАИНЫ****Е. В. Варганова**Восточноукраинский национальный университет имени Владимира Даля
пр. Советский, 59А, г. Северодонецк, 93406, Украина. E-mail: Elena_vartanova@mail.ru

Рассмотрена сущность гибридной войны на востоке Украины. Отмечено, что одним из следствий гибридной войны является консциентальная война, которая проявляется как борьба за поражение сознания общества. Определены и сгруппированы социально-экономические последствия гибридной войны на востоке Украины. Установлено, что 20% промышленного потенциала Украины находится на оккупированных территориях. Определены политические, юридические, экономические и социальные барьеры для функционирования промышленных предприятий оккупированного Донбасса. Рассмотрено состояние основных промышленных предприятий Луганской области, в результате анализа установлено, что значительное количество промышленных предприятий на востоке Украины приостановили или прекратили свое функционирование, работают по правилам, определяемым оккупантом. Констатировано, что промышленный потенциал оккупированной части Донбасса является практически утраченным.

Ключевые слова: гибридная война, Донбасс, консциентальная война, последствия, промышленный потенциал.

АКТУАЛЬНІСТЬ РОБОТИ. Події, які відбуваються зараз на сході нашої країни, експерти класифікують як гібридну війну. Вона передбачає поєднання та одночасне використання декількох традиційних і нетрадиційних методів військових дій, до яких належать, окрім тероризму та прямого військового втручання на територію суверенної держави використання широкого спектру методів ведення інформаційної війни та інформаційних технологій. Існує думка, що гібридна війна – це комбінація відкритих і прихованих військових дій, провокацій і диверсій у поєднанні із запереченням власної причетності, що значно ускладнює повноцінну відповідь на них [1].

Головна особливість гібридної війни полягає в тому, що це агресивна війна, яку веде держава-агресор, використовуючи всі доступні йому ресурси: технічні, фінансові і людські. Головною силою в гібридній війні є не армія, флот або авіація, а люди, які мають спеціальну підготовку, які є або кадровими військовослужбовцями або працівниками спеціальних служб цієї держави. У гібридній війні держава-агресор широко застосовує спеціальні знання, технології, а також завербовану агентуру на території супротивника. Агресором у гібридній війні є саме держава, але при цьому використовується тактика і методи тероризму. Саме це відрізняє гібридну війну від партизанської, громадянської

війни або тероризму. У гібридній війні можливо використання: підкупу, шантажу, брехні, практики заручництва, терор, провокацій. В сучасних умовах можливості прямого військового втручання на територію інших держав з ряду причин є обмеженими, проте можливості ведення гібридної війни (завдяки широкому спектру її методів та способів) є невичерпними, а ефективність таких дій зростає з розвитком інформаційних технологій.

Однією з найбільш небезпечних форм гібридної війни є консциєнтальна війна. Консциєнтальність походить від латинського слова «conscientia» – «свідомість, совість». Відповідно, консциєнтальна війна – це війна на ураження свідомості суспільства. В основі такої поразки лежить знищення людської здатності до вільної ідентифікації, тобто до самовизначення того, ким людина прагне бути і в межах культурно-історичної традиції [2]. Консциєнтальна війна передбачає, що світ вступив у новий етап боротьби – конкуренції форм організації свідомості, де предметом ураження та знищення є певні типи свідомості суспільства. Саме консциєнтальна війна, яку розв'язав проти нашої країни агресор, на мій погляд, є найбільшим викликом сьогодення, який спричинив суттєві втрати для України та потребує негайної протидії з боку усього українського суспільства.

Метою статті є визначення та систематизація

соціально-економічні наслідки гібридної війни на сході, оцінювання стану промислового потенціалу Донбасу.

МАТЕРІАЛ І РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕНЬ. Війна на сході спричинила значні наслідки для економіки, політики та соціальної сфери України. За результатами узагальнення, їх усі можна подати за такою схемою (рис. 1):

Рисунок 1 – Економічні і соціальні наслідки гібридної війни на сході України

Реальна ситуація з дотаційністю інфраструктури Донбасу завжди йшла врозріз зі стереотипом «Донбас годує Україну». Наразі значна частина виробничого потенціалу Донбасу втрачена, зруйнована або знаходиться під контролем бойовиків. За мінімальними підрахунками на відновлення зруйнованої промисловості, інфраструктури і житлового фонду необхідно 29 млрд. гривень, і ця сума продовжує зростати. За планом відновлення інфраструктури Донбасу, який затвердили у жовтні, буде фінансуватися тільки звільнена українськими військами частина Донецької і Луганської областей. Доводиться звикати до думки, що Україні доведеться попрощатися з підприємствами, які залишилися на території так званих «ДНР» і «ЛНР».

За даними порталу 0642.ua, доля приватних підприємств на окупованих територіях – «націоналізація». Деякі з них плануються утилізувати для наповнення бюджетів псевдореспублік. Ті підприємства, які не будуть порізани на метал, гарантовано будуть мати проблеми з реалізацією готової продукції, оскільки більшість колишніх ринків збуту стали недоступні. Далеко не всі готові торгувати з невідомими

республіками. Тому підприємства, які опинилися без альтернативного експорту, на окупованій території Донбасу не зможуть працювати, адже в окупованому регіоні попиту на продукцію цих підприємств немає, є попит тільки загальноукраїнський. Тим не менш, ці підприємства можуть налагодити постачання російської сировини: «Як Донецький металургійний завод, так і Алчевський меткомбінат можуть переорієнтуватися на постачання руди і вугілля з Росії» [3].

Крім економічних перешкод, у підприємств Донбасу є серйозний юридичний бар'єр. Вони можуть продовжувати працювати як українські юридичні особи, або в них будуть проблеми зі збутом продукції. Підприємства, які продовжують працювати як українські юридичні особи, можуть одержувати необхідні для експорту документи лише від української сторони. Якщо вони будуть суб'єктами, відірваними від нормативного поля, то не зможуть експортувати продукцію нікуди, навіть в Росію, адже і для Росії це буде контрабанда.

Розглянемо найбільш потужні підприємства машинобудівної і металургійної галузей, які складають основу промислового потенціалу Донбасу.

ДП «Ровенькиантрацит» (Україна).
 Виробництво: видобуток вугілля марки «А». Незважаючи на державну форму власності, завод «Ровенькиантрацит» три роки тому отримала в довгострокову концесію компанія Ріната Ахметова «ДТЕК». Разом з «Свердловськантрацит» (також знаходиться в концесії ДТЕК) шахти цього заводу були джерелами вугілля марок «А» (антрацит) і «Т» (худий). Зараз ці марки стали дефіцитними для України і вона змушена імпортувати. При цьому на самому заводі залишається 1,4 млн. тонн необхідного вугілля. Вугілля, яке знаходиться на шахтах заводу, незаконно вивозиться в Росію. Українська сторона не може забрати вугілля із-за знищеної інфраструктури Донбасу: виведений з ладу міст через річку Теплу. Росія відмовила Україні у використанні її інфраструктури для вивозу вугілля з шахт на окупованій території. Крім того, повертати вугілля не хочуть бойовики «ЛНР», які мають намір «націоналізувати» бізнес. На відміну від багатьох дотаційних підприємств, які займалися видобутком вугілля на сході, «Ровенькиантрацит», так само як і «Свердловськантрацит» та «Добропілля» мали найнижчу собівартість видобутку вугілля: близько 600 гривень за тону, коли середня вартість по всіх шахтах становила 1400 гривень [3].

ПАТ «Стахановський вагонобудівний завод».
 Власник: Костянтин Жеваго. Виробництво: вантажні залізничні вагони, платформи, транспортери.

Діяльність заводу орієнтована на ринок країн СНД, зокрема, Росії. Російська компанія «ВТБ-Лізинг», яка купувала значну частину продукції заводу, чотири роки тому цікавилася можливістю придбати ПАТ «СВЗ». Залежність заводу від

російського імпорту призвела до значного скорочення прибутків СВЗ ще в 2012 році, коли Росія скоротила закупівлю піввагонів. У 2013 році заводу довелося сконцентруватися на виробництві зерновозів, завдяки чому на початку року вдалося збільшити доходи. Однак тоді Росія заборонила ввезення вагонів із застосуванням технології чеського литва. Це призвело до масових звільнень – близько третини працівників втратили роботу. У липні-вересні чистий прибуток заводу впав в 12 разів відносно минулого року, який теж не був вдалим в історії СВЗ, а рівень капіталізації цінних паперів почав стрімко знижуватися. В управлінні «ЛНР» повідомили, що з 1 листопада розпочнеться процес «націоналізації» підприємства.

ПАТ «Алчевський металургійний комбінат». Власник: «Індустріальний союз Донбасу». Виробництво: сталь. Алчевський металургійний комбінат був одним з головних виробників сталі в Україні. З початку вересня меткомбінат фактично не працює, кілька разів оголошувалося про наміри відновити роботу, проте кожного разу це відкладалося. З початку військових дій підприємство переводилося на гарячу консервацію і працювало на холостому ходу, так як технологія виробництва не дозволяє зупинити завод, щоб не зіпсувати дороге обладнання. Також підприємство не могло здійснити підвезення сировини і вивезти готову продукцію. Наразі керівництво «Індустріального союзу Донбасу» прийняло рішення перевести замовлення з підприємства на потужності за межами зони АТО. Резервним підприємством є аналогічний комбінат у Польщі [4].

ПАТ «Луганськтепловоз». Власник: «Трансмашхолдинг» (Росія). Виробництво: тепловози, електропоїзди, шахтне обладнання. Постачальник «Укрзалізниці» і «РЖД» ПАТ «Луганськтепловоз» знаходиться в скругному становищі. Артилерійські обстріли спричинили значне пошкодження частини цехів і готової продукції. Робота на підприємстві майже повністю припинена. За інформацією сайту CityNews, на заводі продовжує працювати близько 500 робітників, графік роботи – чотири години на добу. Натомість офіційний сайт заводу повідомляє, що ПАТ «Луганськтепловоз» працює в звичайному режимі. Телеканал «Росія 24» повідомляв, що в жовтні ПАТ «Луганськтепловоз» мав поставити 16 секцій тепловозів для ВАТ «РЖД» (Російські залізниці). Офіційний сайт компанії інформує, що постачання продукції в РФ не припиниться і в 2015 році. Керівництво заводу також розраховує на проект Кабміну України за держзамовленням локомотивів для українського машинобудування.

За даними порталу Informator.lg.ua, у зв'язку з нестабільною ситуацією в регіоні керівництво російського «Трансмашхолдингу», до складу якого входить і «Луганськтепловоз», прийняло рішення перевести замовлення з луганського підприємства на аналогічні заводи в Коломні та Брянську. Працівників заводу змусили звільнитися [4].

Державна акціонерна холдингова компанія «Топаз» (Україна). Виробництво: Військові радіотехнічні комплекси. Цей завод в першу чергу відомий випуском станцій радіотехнічної розвідки типу «Кольчуга». У свій час це обладнання отримало високі оцінки серед конкурентів, а також стало предметом «кольчужного скандалу». У вересні 2002 року Держдепартамент США звинуватив Україну в продажу радіотехнічних комплексів Іраку. Пізніше ці звинувачення не були доведені.

Більшість продукції заводу йшла на продаж за кордон через державне підприємство «Укрспецекспорт». 23 серпня представник РНБО Андрій Лисенко заявив, що обладнання заводу «Топаз» вивозиться в Російську Федерацію вантажівками так званого гуманітарного конвою. В цехах заводу бойовики влаштували собі казарми. Так як завод будували за нормами військового об'єкта, частина приміщень знаходиться під землею, а на території є бомбосховища, що дуже зручно.

ПАТ «Харцизький трубний завод». Власник: група «Метінвест». Виробництво: Труби для магістральних нафто- і газопроводів. Підприємство входить до групи «Метінвест», яку контролюють олігархи Рінат Ахметов та Вадим Новінський. Одним з найбільших споживачів продукції «ХТЗ» є ВАТ «Газпром» (Росія). В результаті бойових дій «ХТЗ» зупинив свою діяльність на початку серпня цього року. Як повідомляє прес-служба «Метінвесту», у першій декаді жовтня завод частково відновив роботу, але не може почати працювати в штатному режимі через пошкодження залізничного полотна на станції Харцизьк. Зараз підприємству вистачить замовлень до кінця року. За дев'ять місяців 2014 року підприємство збільшило прибуток у 2 рази – з 928,906 млн. гривень у січні – вересні 2013 року до 1 млрд 777,610 млн гривень за звітний період [3].

ТОВ «Машзавод-100» (Луганський завод електронного машинобудування) був створений в 1960 році Міністерством електронної промисловості для виробництва промислових машин і обладнання, включаючи обладнання для військових потреб. У 1970-і роки на заводі були організовані розробка і виробництво обладнання для вирощування монокристалів сапфіра, кремнію, шпінелі, граната, ніобату літію та інших твердих і надтвердих монокристалів. Силами КБ електронного машиностроєння заводу створено цілий ряд машин для вирощування кристалів лейкосапфіру, в лінійці яких провідні позиції зайняли ростові машини «Омега М200» з максимальною вагою вирощуваного кристала 30 кг. і «Омега М300» з максимальною вагою вирощуваного кристала 85 кг.

За даними порталу Informator.lg.ua, з території ТОВ «Машинобудівний завод «100» було вивезено обладнання для вирощування штучних кристалів, яке вивезли на вантажівках, які прибули до Луганська з Росії у складі гуманітарного конвою, який прибув в Луганськ 12 грудня [4]. Також було

вивезене до Росії обладнання ДП «Лутугинського науково-виробничого валкового комбінату» (Україна). Підприємство спеціалізується на виробництві чавунних валків для прокатних станів та інших валкових (роликових) машин.

За даними уряду, в Донецькій і Луганській областях зруйновано і пошкоджено 11,3 тис. об'єктів інфраструктури на 907 млн грн. В результаті обстрілу зруйновано 4,5 тис. житлових будинків на більш ніж 1,2 млн. грн. Так, за час ведення бойових дій обсяги виробництва металургійних підприємств Донбасу зменшилися на 45%, вугільної промисловості – на 51%, машинобудування – на 55%, а хімічної промисловості – на 100%. Малий і середній бізнес знизив свою активність на 80-90%, за результатами втратили свої робочі місця 90% співробітників малих і середніх підприємств і 50% працівників великих підприємств [5].

За даними об'єднання металургійних підприємств «Металургпром», збитки української металургійної галузі за підсумками січня-жовтня порівняно з аналогічним періодом минулого року зросли на 48%, або на 4,7 млрд. грн – до 14,5 млрд. грн. Обсяг реалізації продукції в натуральному вираженні за вказаний період знизився на 15%, а ціни на прокат чорних металів в середньому зросли на 30% (у гривневому еквіваленті), що дозволило отримати прибуток від операційної діяльності в сумі 6,9 млрд. грн.

Разом з тим, із-за втрат від курсової різниці при переоцінці валютних позикових коштів та відсотків за ним отримано негативний фінансовий результат. Чистий дохід (виручка) металургійних підприємств від реалізації продукції за 10 місяців 2014 р. зріс на 19% і склав 139 млрд. грн. Рентабельність операційної діяльності за 10 місяців склала 4,91% проти мінус 4,95% за 10 місяців 2013 року [5].

Проте найбільш катастрофічні наслідки консциєнтальної війни спостерігаються у соціальній сфері, які в цілому можна охарактеризувати як гуманітарну катастрофу. Ознаками цієї катастрофи є не тільки масова міграція населення з окупованих територій, припинення соціальних виплат, зубожіння і маргіналізація більшості населення таких територій, відсутність соціальної захищеності населення, позбавленого майбутнього. Катастрофічним є майже безповоротні зміни когнітивних шаблонів більшості населення Донбасу внаслідок консциєнтальної війни, яку вже тривалий час веде проти України агресор. Метою цієї війни є повне знищення української державності та України як такої, перетворення нашої країни на сателіта Російської Федерації, а української нації – на її покірних рабів.

Відомо, що «Хто володіє інформацією, той володіє світом» (с). На територіях, підконтрольних бойовикам ЛНР більше не діють українські медіа. Об'єктивна інформація про події стала недоступною на окупованій території. Єдиним і в той же час малодоступним джерелом інформації залишається Інтернет. Велика частина населення окупованих

територій дізнається про події в регіоні за інформацією місцевих телеканалів, захоплених бойовиками. Створивши в Луганську на базі телерадіокомпаній платформу «Луганськ 24» для ведення інформаційної війни, бойовики «ЛНР» викривляють будь-яку інформацію і підміняють її своїм агітаційним продуктом, подають «дзеркальні відображення» реальних подій. Так, проросійські ЗМІ стали одним зі способів ведення консциєнтальної війни, спрямованої на викривлення людської свідомості. Причому різні соціальні прошарки привернені цьому руйнівному впливу по-різному. Так, наприклад, людям похилого віку, які були виховані на ідеалах радянського союзу, ностальгують за ним та свято вірять у його відродження, змінити точку зору на події, що відбуваються, практично неможливо. Ці люди одержують інформацію виключно зі ЗМІ та звикли всеціло їм довіряти. Тому інша точка зору, навіть очевидні факти, відмінні від того, що демонструють по телевізору, викликають тільки підозру та відторгнення.

Значна частина економічно активного населення покинула регіон, жителями якого залишаються мимовільні заручники ситуації, яким нікуди виїхати, і прихильники «народних республік». Значна кількість тих, хто залишився, мають антиукраїнські погляди, сформовані російською пропагандою, отже їхня здатність до аналізу ситуації, що склалася, та національна ідентифікація зруйновані консциєнтальною війною. Інформаційний простір формує однозначний погляд на події, що відбуваються, а альтернативні точки зору сприймаються ними як ворожі. Ці люди, серед яких є викладачі, формують свідомість нового покоління, перекладаючи на нього свої образи, нереалізовані мрії та ностальгію за минулим. Чим довше територія Донбасу буде окупованою, тим більша цивілізаційна прірва утвориться між цією територією і іншою Україною. Для того, щоб переконатися в цьому, досить порівняти життя в Молдові і застиглому в радянському лихолітті Придністров'ї. Або порівняти Грузію з Абхазією і Південною Осетією. Навіть якщо окуповані території повернуться до України, ми отримаємо територію «задзеркалля», в якій маргіналізоване та зневірене населення буде звинувачувати Україну у своїх негараздах.

ВИСНОВКИ. Аналіз даних, одержаних під час дослідження, дав змогу зробити висновок, що промисловий потенціал окупованих територій для України, вочевидь, є майже втраченим: значна кількість промислових підприємств на сході або призупинили або припинили своє функціонування, або працюють «в нових економічних умовах», за правилами, що визначаються окупантом. Проте існує і інший бік цієї проблеми: за результатами війни Україна позбавиться від баласту, фактично ліквідуючи застарілу та неповоротку радянську індустрію Донбасу та розосереджуючи населення, якому все одно нічого було б робити в місцях проживання у разі проведення реформ.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гибридная война Путина – головная боль НАТО [Електронний ресурс]. – Режим доступа: www.bbc.co.uk/russian/international/2014/12/141106_nato_russian_strategy
2. Консциентальные войны: реальность и фантастика [Електронний ресурс]. – Режим доступа: http://ot-a-do-ya.org/Articles/Global/Cons_war.aspx#.VI2J_Wcvg8c
3. Сайт города Луганськ [Електронний ресурс]. – Режим доступа: www.0642.ua
4. Informator.lg.ua [Електронний ресурс]. – Режим доступа: <http://informator.lg.ua/>
5. Во сколько обойдется восстановление Донбасса [Електронний ресурс]. – Режим доступа: <http://www.segodnya.ua/ukraine/vo-skolko-oboydetsya->

[vosstanovlenie-donbassa-ubytki-ot-razrusheniy-i-spad-v-promyshlennosti-558291.html](http://www.segodnya.ua/ukraine/vo-skolko-oboydetsya-vosstanovlenie-donbassa-ubytki-ot-razrusheniy-i-spad-v-promyshlennosti-558291.html)

6. Ліга. Бізнес [Електронний ресурс]. – Режим доступа: <http://biz.liga.net/ekonomika/industriya/novosti/2911681-ubytki-metallurgii-ukrainy-vyrosli-pochti-na-50.htm>
7. Річна фінансова звітність підприємств [Електронний ресурс] / Агентство з розвитку інфраструктури фондового ринку України. Офіційний сайт. – Режим доступу: <http://smida.gov.ua>. – Заголовок з екрану.
8. Статистична інформація [Електронний ресурс]: база даних / Державна служба статистики України. – Електронні дані. – Київ, 2014. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>

SOCIO-ECONOMIC CONSEQUENCES OF HYBRID WAR AT THE EAST OF UKRAINE

E. Vartanova

Volodymyr Dahl East Ukrainian National University

pr. Radyanskij, 59A, Severodonetsk, 93406, Ukraine. E-mail: Elena_vartanova@mail.ru

The essence of a hybrid war in the East of Ukraine has been investigated. One of the manifestations of hybrid war is a consciousness war manifested as a struggle for the defeat of social consciousness. The socio-economic impacts of the hybrid war in the eastern Ukraine have been identified and grouped. It was found that 20% of the industrial potential of Ukraine is in the occupied territories. The political, juridical, economic and social barriers to the functioning of industrial enterprises in the occupied parts of Donbas have been defined. The condition of the main industrial enterprises of Luhansk region was investigated; the results demonstrated that the majority of industrial enterprises in the East of Ukraine had suspended or terminated their functioning or worked according to the rules defined by the occupiers. It was stated that the industrial potential of the occupied part of Donbas had been almost lost.

Key words: hybrid war, Donbas, consciousness war, consequences, industrial potential.

REFERENCES

1. Dzhonatan, M. (2014), “Putin’s Hybrid war – headache of NATO”, available at: www.bbc.co.uk/russian/international/2014/12/141106_nato_russian_strategy (accessed March 1, 2015).
2. Consciousness Wars: Reality and Fiction, available at: http://ot-a-do-ya.org/Articles/Global/Cons_war.aspx#.VI2J_Wcvg8c (accessed March 1, 2015).
3. Site Lugansk city, available at: www.0642.ua (accessed March 1, 2015).
4. Informator.lg.ua, available at: <http://informator.lg.ua/> (accessed March 1, 2015).

5. “How much will the restoration of Donbass”, available at: <http://www.segodnya.ua/ukraine/vo-skolko-oboydetsya-vosstanovlenie-donbassa-ubytki-ot-razrusheniy-i-spad-v-promyshlennosti-558291.html> (accessed March 1, 2015).

6. Liga. Business, available at: <http://biz.liga.net/ekonomika/industriya/novosti/2911681-ubytki-metallurgii-ukrainy-vyrosli-pochti-na-50.htm> (accessed March 1, 2015).

7. Stock market infrastructure development agency of Ukraine, available at: <http://smida.gov.ua>. (accessed March 15, 2015).

8. Statistical information, available at: <http://www.ukrstat.gov.ua> (accessed March 15, 2015).

Стаття надійшла 20.03.2015